

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на научна степен „ДОКТОР”

НАУЧНА ОБЛАСТ – педагогически науки

**ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ – Педагогика на обучението по научна
СПЕЦИАЛНОСТ 05.07.03. Методика на обучението по музика**

ФАКУЛТЕТ по изкуствата, катедра музика

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ”, гр. Благоевград

**ТЕМА : Адаптиране на националните програми по музика за детската градина и
общообразователното училище в Република Молдова за деца и ученици с
български произход**

**ДИСЕРТАНТ : Виталий Николаевич Тодоров, Държавен университет в гр.
Тараклия, Република Молдова**

**РЕЦЕНЗЕНТ – Професор ГАЛИНА СТОЯНОВА, доктор на педагогическите
науки**

Представеният за рецензия дисертационен труд е в обем 161 страници текст с още над 100 страници Приложения, включително с нотни примери. Литературните източници общо са 140. Съдържанието на труда е структурирано в Увод, три глави, Заключение и Приложения в три раздела, конкретизиращи концепцията на автора по отношение на програмния блок и музикалният материал, необходим за вписването му в учебния процес по музика в молдовските детски градини и училища с преобладаващо българско население.

Уводната част има характер на постановъчна програма за цялото изследване или замества всъщност стандартната първа глава, в която се позиционират целта, задачите, обект, предмет и методите на изследването. Много пестеливо, но точно и аргументирано се представя необходимостта от ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ФОЛКЛОР В РАЙОНИ, НАСЕЛЕНИ ОТ БЪЛГАРИ-ПРЕСЕЛНИЦИ. Актуалността и значимостта на темата произтичат от съдбата на хората от българска диаспора в Молдова, които все още се идентифицират с България, съхраняват много от народните традиции и обичаи, както и езикът на своите деди. Обаче процесите на асимилиране през последните две столетия, когато те са поданици последователно на Русия,

[Type text]

Османската империя, Украйна, Румъния и Молдова, а в съвремеността изпитват огромният натиск на глобалните информационни мрежи – всичко това води до сериозни изменения в идентичността на една етническа група, ако тя не получава от държавата-майка социална, правна и особено национално-езикова подкрепа. Ето защо оценявам високо целта и практическата полза от тази разработка, която директно може да бъде вградена в системата на музикално възпитание на деца и ученици от български произход в Молдова. Ето защо целта не е само адаптиране на учебните програми, но и създаване на отделен български програмен блок и репертоар към него за детска градина и училище до 8 клас ,предназначен специално за българските деца в Молдова. Задачите ,свързани с тази цел, обслужват я в най-добра степен. Всяка от задачите в структурата на разработката представляват отделна глава, а това е причината за нестандартното развитие на дисертацията ,която не съдържа педагогически експеримент. Фактически настоящата дисертация вече е основание за практическото използване на създаденият „български блок” в учебния процес по музика в детските градини и училища в Молдова и изследване на неговата ефективност.

В първата глава се представя специализиран педагогически анализ на българската система за музикално образование в детска градина и в училище, реализирана в концептуалните учебни Програми с акцент върху българският музикален материал. Анализът се опира върху нормативни документи и Книги за учителя при различни издателски колективи. Очевидна е избирателната позиция на автора към съдържанието на различните Книги за учителя. Този анализ бих пожелала да не е толкова описателен, а да е теоретично-концептуален, което се отнася и до изводите в края на главата. Поради факта, че анализът се прави от специалист от друга държава, отбелязвам достатъчно дълбоко проникване в спецификата на българска музикално-педагогическа система като цяло и нейните програмни параметри.

Втората глава представя подробно описание на система за музикално възпитание и обучение в детските градини и общообразователните училища в Република Молдова. За основа са взети нормативните документи на държавата, която изгражда своята образователна система според европейски изисквания и се нагажда към съвременните модели на глобализация в управление на образованието. Оттам произтича общност на понятията като курикулум, компетенции и пр., които в българската теория и практика носят наименования като стандарти, изисквания и др. Представената панорама е обширна, защото обхваща два огромни раздела – предучилищна и училищна документация, при това в табличен вид, което затруднява четенето и анализа.

[Type text]

Независимо от това, „крайната цел на музикално възпитание е формиране на музикална култура като част от общата и духовната култура” /стр. 45/, което съвпада и с българската музикално-педагогическа парадигма. Усложнената до крайност формулировка на „музикалната компетенция” на Морару и Стънга на стр. 43 никак не допринася за равнището на музикално-педагогическата теория, нито за практиката на действащи учители. Авторът е искал да открие разликата между програмите от 1993 г. и новите от 2011г., а тя е в субектната позиция на ученика, към дейността и развитието на който са насочени усилията на учителя.

Третата глава е озаглавена както самата дисертация, а именно „Адаптация на училищните програми по музикално възпитание в Република Молдова за ученици с български произход.” Тук се намира и основният принос на разработката, доколкото се очертава цялостна лонгитудинална система от знания и компетенции, които тези деца трябва да придобият в системата на общообразователното училище и детска градина поради възможността всеки етнос да има свой дял в тази система. Главата започва с избор на критерии, по които авторът на разработката определя българският музикален материал за своята програма,отразявайки спецификата на учебния процес по музика в Република Молдова. В този избор виждаме сериозна аналитична работа по всички учебни помагала по музика за детските градини и всички учебници по музика от 1 до 8 клас на общообразователните училища в България във трите варианта. Критериите помагат да се изберат най-типични и ярки образци от народната и авторска музика за деца в България, която да захранва с това богатство техните съотечественици в Молдова. Избраният репертоар отговаря на критериите за достъпност, съдържателност, календарна обвързаност, национални символи и др. При това той е конкретизиран за всяка възрастова група в ДГ и за всеки клас, а също така ще обслужва и извънкласната и извънучилищната музикална дейност с децата. Това позволява в рамките на общата поликултурна система да се реализира необходимият Български музикално-фолклорен и авторски”курикулум” за българската диаспора в Молдова. Този репертоар, съпроводен от подредени по сложност програмни изисквания в раздел „изисквания” от общата Програма са предпоставка и необходимо условие за реализиране на стратегията за възпитание на българско самосъзнание в новите поколения български изселници като част от тяхната „обща и духовна култура”. Трябва да се отбележи и умелото вплитане на различни компетенции на учениците, свързани с изучаване на българският репертоар в учебната програма, което не е лесна задача дори за програмен колектив, а в дадената ситуация е извършена от един човек . За отбелязване също така е и

[Type text]

пълноценният обхват на учебния и възпитателния процес по музика от най-малката група в ДГ до 8 клас на училище като Програмни изисквания и репертоар.

Оригиналното **Заключение** на труда всъщност е сравнителният анализ на българската и молдовската учебни програми, в които няма критичен елемент, а би могло да се отбележат и някои слабости и в двете...

Както вече отбелязах, дисертацията има принос към музикално-педагогическата наука, но най-вече към практическото реализиране на идеята за етническата самобитност на българско население в Република Молдова и народностното възпитание на неговите деца. Очевидна е нуждата от спешно издаване на създадената от Виталий Тодоров Програма заедно с репертоара за всички възрастови групи и класове, за да започне редовното ѝ осъществяване в учебния процес.

ПРИНОСНИ МОМЕНТИ

1. Професионален анализ на българската и молдовската системи за музикално образование и възпитание и тяхното сравнение по параметри : хорариум, структура, цели, задачи, учебно съдържание, репертоар и пр.

2. Създаване на специализиран компонент от учебна програма по музика в Република Молдова за деца от български произход с цел да се съхрани и развива българската национална идентичност .

3. Създаване на репертоарна „банка” за нуждите на учебната програма, която съдържа най-характерни образци на българската фолклорна и авторска музика за целите на редовно обучение и възпитание на българските деца и ученици в Молдова. Предполага се издаване на сборници и дискове с този репертоар за нуждите на учебния процес и извънучебни дейности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предвид посочените достоинства на дисертационния труд **ПРЕДЛАГАМ НА НАУЧНОТО ЖУРИ НА ЮЗУ „НЕОФИТ РИЛСКИ” ДА ПРИСЪДИ НА ВИТАЛИЙ НИКОЛАЕВИЧ ТОДОРОВ НАУЧНАТА СТЕПЕН „ДОКТОР”.**

02.11.2014 г. ,
гр. София

РЕЦЕНЗЕНТ.....

проф. дпн Галина Стоянова